

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide

7

Številka: 542-01-1/2017/ EPA 2417-VII
Ljubljana, 15. 1. 2018

Komisija za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je, na podlagi tretjega odstavka 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15), oblikovala naslednje

P o r o č i l o

k Predlogu zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1B) – skrajšani postopek

Komisija Državnega sveta za socialno varstvo, delo, zdravstvo in invalide je na 1. seji 11. 1. 2018 obravnavala Predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (ZSDP-1B), ki ga je po skrajšanem postopku v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije.

Komisija predlog zakona **podpira**.

Komisija ugotavlja, da se s predlogom zakona uvaja bolj pregleden, enostaven in fleksibilen način izrabe očetovskega dopusta, katerega skupna dolžina se sicer ne spreminja (oče najmanj 15 dni izrabi kadarkoli od rojstva otroka do najkasneje en mesec po poteku starševskega dopusta v strnjenem nizu oziroma pravice do starševskega dodatka, preostale dni pa do končanega prvega razreda osnovne šole, pri čemer je novost možnost izrabe vseh 30 dni skupaj). Novela na novo uvaja tudi možnost koriščenja 30 dni starševskega dopusta za posvojitelje otroka, ki je že zaključil prvi razred osnovne šole in je mlajši od 15 let.

Predlog zakona po ugotovitvah komisije odpravlja začasni varčevalni ukrep – cenzus pri upravičenosti do pomoči ob rojstvu otroka, ki je bil uveden z Zakonom za uravnoteženje javnih financ. Po novem bo omenjena pravica spet univerzalna in ne bo več vezana na materialni položaj družine, od 2019 pa se jo bo kot enkratni prejemek v višini 280 evrov dodeljevalo upravičencem v obliki dobroimetja, ki ga bo mogoče porabiti za nakup otroške opreme, potrebščin za otroke, otroško hrano itd. Kot mejna se določa tudi starost 4 let za otroka, za katerega so starši upravičeni do povečanega zneska otroškega dodatka, s čimer želi predlagatelj spodbuditi vključenost otrok, starejših od štirih let v vrtčevsko varstvo. Prav tako se predlaga bolj jasen zapis pogoja za pridobitev pravice do dodatka za veliko družino in dodatka za nego otroka za otroke po 18. letu starosti (možnost

uveljavljanja pravice, če ima otrok status učenca, dijaka, vajenca ali študenta, vendar najdlje do njegovega 26. leta starosti).

Komisija kot pomembno novost prepoznava in podpira sistemsko ureditev pomoči pri nakupu vinjete za velike družine za vozilo, razvrščeno v drugi cestninski razred B (omogočena enkratna pomoč v višini razlike nad ceno letne vinjete za motorna vozila, ki spadajo v drugi cestninski razred A). Pri tem se je komisija seznanila tudi s stališčem Nacionalnega sveta invalidskih organizacij Slovenije (NSIOS), ki predlagano rešitev podpira, saj obravnavani predlog zakona do systemske ureditve v področnem zakonu na podlagi novega 78.a člena omogoča pravico do pomoči tudi invalidom in invalidskim organizacijam, ki v skladu z Zakonom o dajatvah za motorna vozila (Uradni list RS, št. 54/17) uveljavljajo pravico do oprostitve plačila letne dajatve. Kot opozarja NSIOS, dosedanja začasna ureditev (prejem pomoči preko Rdečega križa Slovenije) ni bila primerna.

Komisija se je v razpravi dotaknila tudi vprašanja rodnosti v Sloveniji in ustreznih načinov njenega spodbujanja. V okviru Demografske konference, ki poteka pod okriljem Instituta Jožefa Stefana zadnjih 10 let, so bili na podlagi analiz, tudi s pomočjo umetne inteligence, oblikovani številni zaključki, ki kažejo na to, da so za Slovenijo, njene prebivalce in razvoj vprašanja demografije in rodnosti zelo pereča. Pospešeno izseljevanje mladih v tujino, ki smo mu priča zadnja leta, in nizki deleži povratnikov (v primeru odhoda 5.000 izobraženih ljudi je država prikrajšana za 1 milijardo evrov, ki jih je vložila v njihovo izobraževanje), predvsem pa nizka stopnja rodnosti (zgolj 1,6, medtem ko bi bilo za obnovo populacije treba doseči vsaj stopnjo 1,8) sta zaskrbljujoča. (Pre)nizka stopnja rodnosti namreč dolgoročno vodi v izumrtje naroda, pomembno pa vpliva tudi na kvaliteto življenja populacije ter gospodarski razvoj države (večji delež starejše delovne sile zaradi splošnega staranja populacije in posledično slabša konkurenčnost zaradi neučinkovite implementacije načel vseživljenjskega izobraževanja v praksi).

Komisija meni, da bi morali na področju rodnosti iskati systemske rešitve, saj na stopnjo rodnosti vplivajo različni dejavniki in politike (stanovanjska, davčna, socialna, zdravstvena, izobraževalna itd.). Komisija zato na podlagi vsega navedenega poziva k večji aktivnosti tako v okviru stroke, politike kot javnosti. Posledično **podpira pobudo državnega svetnika prof. dr. Matjaža Gamsa, da Državni svet organizira tematsko konferenco o rodnosti v Sloveniji**. Ideji o organizaciji tovrstne konference je izrazilo podporo tudi Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Komisija se je v razpravi o rodnosti dotaknila tudi vprašanja (ne)posredne povezave z očetovskim dopustom in vpliva slednjega na dejansko večjo odgovornost očetov pri skrbi za otroka. Omenjeni dopust naj bi namreč v prvi vrsti očetu omogočil preživljanje več kvalitetnega časa tako z otrokom kot celo družino, prav tako pa zagotovil uveljavljanje načela enakopravnosti spolov v praksi. Posledično se od očetov pričakuje odgovorno uveljavljanje navedene pravice v skladu z njenim namenom in ne razlage omenjenega dopusta kot dodatne možnosti za pridobitev več prostega časa zase.

Komisija je bila seznanjena tudi s pripombami društva Družinska pobuda, ki predlaga črtanje ureditve, po kateri uveljavljanje pravice do očetovskega dopusta v obliki delne odsotnosti z dela ne vpliva na podaljšanje dopusta (1. člen predloga zakona; tretji odstavek spremenjenega 27. člena veljavnega zakona), saj meni, da je v nasprotju s samim namenom očetovskega dopusta in da onemogoča izbiro staršem, da dopust

koristijo v obliki, ki jim najbolj ustreza, brez da so zato prikrajšani za določen del dopusta. Društvo predlaga tudi črtanje določbe o izplačilu pomoči ob rojstvu otroka v obliki dobroimetja (5. člen predloga zakona; drugi odstavek spremenjenega 68. člena veljavnega zakona) oziroma kot alternativo navaja opredelitev izdelkov oziroma skupin, za katere pomoči ob rojstvu otroka ni mogoče porabiti (npr. alkohola, cigaret, iger na srečo....). Društvo se zavzema tudi za izvzem predvidene enkratne pomoči pri nakupu vinjete iz obdavčitve. Pristojno Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti je bilo pozvano k proučitvi navedenih pripomb in možnosti njihovega upoštevanja v nadaljevanju zakonodajnega postopka v zvezi z aktualnim predlogom zakona ali v eni od prihodnjih novel.

Komisija je bila seznanjena, da predstavniki sindikatov predlogu zakona izražajo podporo. Njihove pripombe so bile upoštevane že v fazi priprave predloga zakona. Opozarjajo tudi na to, da je dosedanja bolj razpršena ureditev koriščenja očetovskega dopusta večkrat negativno vplivala na dejansko izrabo slednjega, zato izražajo podporo novi rešitvi - možnosti enotnega oziroma bolj strnjenejšega koriščenja vseh zakonsko omogočenih 30 dni.

Ob tem je bilo opozorjeno še na drug vidik uveljavljanja pravice do očetovskega dopusta – na breme, ki ga pravica do očetovskega dopusta predstavlja delodajalcem, saj v veliki meri vpliva na poslovanje gospodarskih subjektov, še zlasti na poslovanje mikro in majhnih podjetij, ki imajo v povprečju zaposlene zgolj 3 osebe. Pri takšnih podjetjih odsotnost enega od delavcev daljše časovno obdobje lahko pomeni veliko težavo za nemoten delovni proces. Komisija je bila ob tem seznanjena s pojasnili Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da se z novelo ne uvaja dodatnih dni očetovskega dopusta, ampak ohranja 30 dni očetovskega dopusta, kot je bilo predvideno že z osnovnim zakonom, sprejetim 2014, s katerim se je v slovensko zakonodajo preneslo vsebino Direktive 2010/18/EU o izvajanju revidiranega okvirnega sporazuma o starševskem dopustu. Predlagatelj v zvezi s pripombami delodajalcev dodatno pojasnjuje, da se 30 dni nanaša na koledarske in ne delovne dni in da bo možnost bolj strnjene izrabe dopusta v določeni meri lahko preprečila morebitno manipuliranje z omenjeno pravico in lažje načrtovanje delovnega procesa.

Komisijo so zanimali tudi podatki o dejanski izkoriščenosti očetovskega dopusta, predvsem primerjalni podatki glede izrabe omenjenega dopusta v javnem in zasebnem sektorju. Po podatkih pristojnega ministrstva je delež izkoriščenosti očetovskega dopusta na splošno 80- do 85-odstoten, medtem ko vsebina obstoječih vlog za uveljavitev te pravice ne omogoča ločenega zbiranja podatkov o koriščenju dopusta v okviru posameznega sektorja.

* * *

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Tomaž Horvat.

Mag. Nuša Zupanec, l.r.
sekretarka komisije

Boris Šuštaršič, l.r.
predsednik komisije